

TSEBIŠO KA DINEPO TŠA MOLAOKAKANYWAPHETOŠWA WA BOLAODI BJA TAOLO YA SETŠHABA

1. MATSENO

1.1 Go phethagatša pono ya taolo ya setšhaba e tee, Molaokakanywa wa Bolaodi bja Taolo ya Setšhaba o ile wa hlabollwa ka 2008 go kgonagatša peakanyo, taolo, go šoma le merero yeo e amanago le bašomi maamong kamoka a mmušo.

1.2 Molakakanywa wa Bolaodi bja Taolo ya Setšhaba o fetile ka gare ga ditshepedišo tša Palamente go tloga ka 2008 go fihla ka 2014 gomme mafelelong wa tsebagatšwa bjalo ka Molao wa Bolaodi bja Taolo ya Setšhaba wa 2014 (Molao wa bo-11 wa 2014) ("Molaomogolo"), gomme wa saenwa ke Mopresidente ka 2014.

1.3 Nepo ya go ba le molao o tee woo o laologo taolo ya setšhaba ga se ya fihlelelwa ka ge Molaomogolo o se wa phumola Molao wa Taolo ya Setšhaba wa 1994, goba wa phumola Molao wa Mananeo a Mebasepala wa 2000, go ya le ka moo go bego go lebeletšwe mathomong.

1.4 Gabjale, ke dikarolo tše lesometharo fela tša Molaomogolo tšeo di tsentswego tirišong go tloga ka la 1 Aporele 2019, mola dikarolo tše šupa tšeo di šetšego (dikarolo 5,6,7,9,11,12 le 19) di sa šome ka ge e le ge di nyaka melawana ya phethagatšo, di le thata go phethagatšwa goba di nyaka phetošo.

1.5 Go tloga nakong yeo Molaomogolo o tsebagaditšwego, e bile tlhohlo go netefatša phethagatšo ya wona ka botlalo ka ge Molao o hlotše go swana ga melao le maikarabelo tšeo di bego di šetše di le gona melaong e mengwe, ka ntle le go phumola goba go tšweletša mekgwa e mengwe ya go lokiša go swana goo. Tše dingwe tša dipeakanyo tša Molaomogolo ga go kgonege go di phethagatša ka lebaka la ditšhelete le mabaka a mangwe. Phethagatšo ya bontši bja dipeakanyo tša Molaomogolo di ikeme ka melawana yeo e ka fetišwago ka tlase ga mabaka a thata ao a hlokago tumelelano ya Ditona tša Ditirelo tša Setšhaba le Taolo, Matlotlo, Pušotirišano le Merero ya Setšo, le Mmušo wa Selegae wa Afrika Borwa.

1.6 Go tlaleletša go seo se boletšwego, dipeakanyo tše diswa di a tšweletšwa go tloša le go fediša tlhokego ya tekatekano yeo e lego gona meputsong le mabakeng a mošomo ka lekaleng la bašomi ba mmušo, go akaretšwa le ditheo tša setšhaba le go kgonagatša ditshepedišo tše beakantšwego phegelelong ya meputso le mabaka a mošomo goba ditirelo.

2. KAKARETŠO YA MOLAOKAKANYWA KAROLWANA KA KAROLWANA

2.1 Dinepo tša Molaokakanywa

Dinepokgolo tša Molaokakanywa wo ke go kaonafatša kabo ya ditirelo ka peakanyo ya bašomi, pušo le dipeakanyo tšeo di amanago le se ka magorong a mararo a mmušo, go kgonagatša go šutiša le go dumelela bašomi go šoma mafelong a mangwe a mmušo, go tšweletša tlhathollo mabapi le go thibela bašomi go dira kgwebo le setheo sa mmušo, go dumelela molaotheo wa Sekolo sa Bosetšhaba sa mmušo go ba bjalo ka kgoro ya bosetšhaba, go tloša tlhokego ya tekatekano ditheong tša Mmušo, le go dumelela peakanyo ya ditshepedišo bakeng sa dipoledišano tša meputso ka go taolo ya setšhaba.

2.2 Karolwana 1

Karolwana 1 e dumelela go tsenywa ga ditlhalošo tše diswa ka go karolo 1 ya Molaomogolo gore di hlathollege bobebe. Go šoganwa le ditlhalošo tša go swana le “hlogo ya setheo”, “Molao wa Dikamano tša Mošomo”, “Molao wa Mananeo a Mebasepala”, “karolo ya mmušo wa bosetšhaba”, “setheo sa mmušo”, “mmušo wa selegae o beakantšwego”, “kgoro ya profense”, “karolo ya mmušo wa profense”, “taolo ya setšhaba”, “setheo sa setšhaba” le “tirelo ya setšhaba”.

2.3 Karolwana 2

Karolwana 2 e nepile go fetoša karolo 5 ya Molaomogolo gore e tšwele pele ka go dumelela phetišetšo ya bašomi gareng ga ditirelo tša setšhaba le mebasepala le gareng ga mebasepala ka boyona. Phetišetšo e netefatša gore bašomi ba phatlalatšwa le magoro a Mmušo go ya fao go nago le tlhokego ya bašomi goba fao dinyakwa tša mošomo di hlokegago gona. Se se tla kaonafatša pušo e botse le go kgonthša phetišetšo ya mabokgoni le didirišwa fao di hlokegago.

2.4 Karolwana 3

Karolwana 3 e nepile go kgonagatša gore ditšhutišo tše di ngwadilwego ka go karolo 6 ya Molaomogolo di swanela go diragala fela fao go nago le mabaka ao a kwagalago. Se se tla netefatša gore ditšhutišo ga di hlole mafokodi ao a tla šitišago kabo ya ditirelo ka ditheong.

2.5 Karolwana 4

Karolwana 4 e šišinya go phumolwa ga karolo 7 ya Molaomogolo ka ge tšhutišo ya bašomi bao ba angwago ke tšhutišo ya mešomo ka gare ga ditheo e laola ka botlalo ke Molaotheo wa Afrika Borwa wa 1996, Molao wa Ditirelo tša Setšhaba wa 1994 le Molao wa Mmušo wa Selegae: Molao wa Mananeo a Mebasepala wa 2000. Gape, seo se bolelwago ka karolo 197 ya Molao wa Dikamano tša Mošomo wa 1995 ka go karolo 7 ga se ame ditšhutišo goba mabaka a molawana.

2.6 Karolwana 5

Karolwana 5 e nepile go fetoša karolo 8 ya Molaomogolo go—

- (a) hlatholla dithlalošo tša mantšu goba ditlhagišo go netefatša gore go ba le tlhathollo e bobebe ya dipeakanyo tša karolo 8 bjalo ka ditšhupetšo go ‘setheo sa mmušo’ legatong la Mmušo, le tlhalošo ya molaodi wa khamphani;
- (b) go se akaretše bašomi bao ba thapilwego go ya ka maemo a bona go diboto go latela go thibelwa ga seo go ya ka karolo 8; le go
- (c) neela Tona maatla a go tšea sephetho sa gore dikgwebišano tše dingwe gare ga ditheo tša mmušo le mošomi ga di tšewe bjalo ka “go dira kgwebo le setheo sa mmušo,” go thibela ditlamorago tše di sa ikemišetšwago phethagatšong ya Molao wo.

2.7 Karolwana 6

Phetošo ya karolwana 6 e nepile go lokiša dithibelo tša morago ga mošomo. Tumelelo e a dirwa ya go gapeletša gore go be le “nako ya boikgopolo” ya dikgwedi tše 12 go bašomi bao ba hwetšago ditirelo go tšwa go baabi ba ditirelo. E kgonagatša thibelo ya go amogela mošomo go tšwa go boto ya baabi ba ditirelo, go dira mošomo woo o lefago goba go amogela mohuta ofe goba ofe wa mpho goba moputso. Baabi ba ditirelo goba bašomi bao ba tshelago molao o, ba oba molato, gomme ge ba ka bonwa molato ba tla fiwa kotlo ya go lefa milione wa diranta.

2.8 Karolwana 7

Phetošo ya karolwana 7 e nepile go hlatholla dipeakanyo tša bjale mabapi le tlhalošo ya “mošomi” bakeng sa go utolla dikgahlego tša ditšhelete tšeo di ngwadilwego ka go karolo 9 ya Molaomogolo.

2.9 Karolwana 8

Karolwana 8 e nepile go fetoša karolo 10(2)(a) ya Molaomogolo go dumelela gore dikgoro di swanetše, go ya le ka tekanyetšo yeo e lego gona, go aba tlhahlo ya kgapeletšo yeo e laelwago ke Tona, go arabela dinyakwa tša tlhabollo ka magorong a bašomi.

2.10 Karolwana 9

Karolwana 9 e nepile go fetoša karolo 11 ya Molaomogolo go hloma Sekolo sa Bosetšhaba sa Mmušo bjalo ka kgoro ya bosetšhaba gore se abe thuto le tlhahlo go bašomi magorong kamoka a mmušo, go akaretšwa mebasepala le ditheo tša setšhaba.

2.11 Karolwana 10

Karolwana 10 e nepile go phumola karolo 12 ya Molaomogolo ka ge e se sa na mohola go latela phetošo yeo e šišintšwego ya karolo 11 ya Molaomogolo.

2.12 Karolwana 11

Karolwana 11 e nepile go fetoša karolo 13 ya Molaomogolo go tloša morwalo woo o sa hlokegego woo o beilwego magetleng a Kabinete mabapi le go hlatha ditlapele le/goba thuto le tlhahlo tša kgapeletšo.

2.13 Karolwana 12

Karolwana 12 e dumelela go phumulwa ga karolo 16(2) ya Molaomogolo. Ka fao, tshepedišo ya go tla ka mabaka le melawana go lebeletšwe tšwetšopele ya mekgwa le dikokwane tšeo di ngwadilwego ka go karolo 195 ya Molaotheo e tla latela ditshepedišo tšeo di ngwadilwego ka go karolo 18 ya Molaomogolo.

2.14 Karolwana 13

Karolwana 13 e nepile go fetoša karolo 17(7) ya Molaomogolo go tloša tšhupetšo go “*le maloko a yona*”. Karolo 17(7) ya Molaomogolo e nyaka gore Tona ya Ditirelo tša Setšhaba le Taolo a hlathe maatla a Ofisi le maloko a gona. Molaomogolo ga o hlatholle mešomo ya maloko ka o tee ka o tee, ka fao, go šišintšwe gore ga go hlokege goba ga go bohlokwa gore maatla a maloko a hlathwe.

2.15. Karolwana 14

Karolwana 14 e nepile go tsenya karolo 17A le 17B ka gare ga Molaomogolo. Karolo 17A e nepile go kgonagatša tshepedišo ya go tloša tlhokego ya tekatekano go bašomi bao ba sa welego ka tlase ga legoro le rileng la dipoledišano tša meputso. Mabapi le se, Molaokakanywa wo o dumelela Tona, ka morago ga poledišano le Tona ya maleba, le go latela go šogwa ga melawana, go hlatha—

(a) mellwane ya godimo ya meputso le mabaka a mošomo ka magorong a mangwe a bašomi bao ba sa welego ka tlase ga legoro le rileng la ditherišano tša meputso; le

(b) magato a go tloša tlhokego ya tekatekano gareng ga bašomi ba ka go taolo ya setšhaba, ge e le gore magato ao a ka se fokotše moputso wa mošomi ofe goba ofe.

Karolo 17B e nepile kgokaganyo ya ditshepedišo tša ditaelo le ditherišano tša meputso ka go taolo ya setšhaba, go akaretšwa ditheo tša setšhaba le mebasepala, ka go latelana. Phetošo ye e hlama Komiti ya Ditona yeo e swanetšego gore ge e etla ka taelo, e hlocomele bokgoni bja mašeleng le ntlha efe goba efe yeo e hlathilwego ke Tona, ka therišano le Tona ya Matlotlo.

Dipeakanyo tše di nepile go tliša kopantšho le kgokaganyo e kaone gare ga ditheo tše fapafapanego, go tloša tlhokego ya tekatekano ka ntle le go senya dibopego tša ditherišano tša meputso le ditshepedišo tše di lego gona gabjale, goba go nyatša melao yeo e laolago bašomi ka ditheong tše fapafapanego.

Molaokakanywa wo o lemoga karolo yeo e bapalwago ke Ditonakgolo, Batlatšatona le mekgatlo ya ka tlase ga mmušo wa selegae ebile o bopa foramo ya tšhomišano ya mebušo maamong a go fapafapana go netefatša gore batšeakarolo bao ba a rerišwa ditshepedišong tše.

2.16. Karolwana 15

Karolwana 15 e nepile go fetoša karolo 18(2) ya Molaomogolo gore o sepedišane le Molao wa Mmušo wa Selegae: Molao wa Mananeo a Mebasepala wa 2000, mabapi le go ntšha melawana ya mmušo wa selegae ka morago ga therišano le mekgatlo ya ka tlase ga mmušo wa selegae. Go tlaleletša se, go šišintšwe gore go dirwe phetošo ye nngwe go dumelela go dirwa ga melawana e mengwe yeo e amago ditheo tša setšhaba, morago ga ditherišano le Tona ya ditheo tša setšhaba.

3. DIKGORO/MEKGATLO/BATHO BAO BA SWANETŠEGO GO RERIŠWA

Dikgoro tša Bosetšhaba le tša diprofense, mmušo wa selegae, mekgatlo ya bašomi, NEDLAC, mekgatlo ya ka tlase ga mmušo wa selegae le setšhaba.

4. DITLAMORAGO TŠA DITŠHELETE GO MMUŠO

Molaokakanywa wo o ka se be le ditlamorago tša ditšhelete go ditheo tša taolo.

5. DITSHEPEDIŠO TŠA PALAMENTE

5.1 Baeletši ba Mmušo ka tša Molao le Kgoro, ba nagana gore Molaokakanywa wo o swanetše go swarwa go ya ka tshepedišo yeo e theilwego ke karolo 76 ya Molaotheo ka ge e le molawana woo o ngwadilwego ka go karolo 76(3) ya Molaotheo, e lego molawana woo o lebeletšwego go ba gona ka go dikarolo 195(3) le 197 tša Molaotheo.

5.2 Baeletši ba Mmušo ka tša Molao ba nagana gore go ka ba bohlokwa go iša Molaokakanywa wo Ntlong ya Bosetšhaba ya Baetapele ba Setšo le ba MaKhoi-San go ya ka karolo 39(1)(a)(i) ya Molao wa Boetapele bja Setšo le bja MaKhoi-San wa 2019 (Molao wa boraro wa 2019), ka ge o amana le merero yeo go bolelwago ka yona ka go karolo 154(2) ya Molaotheo.

Printed by Creda Communications

ISBN 978-1-4850-0933-7